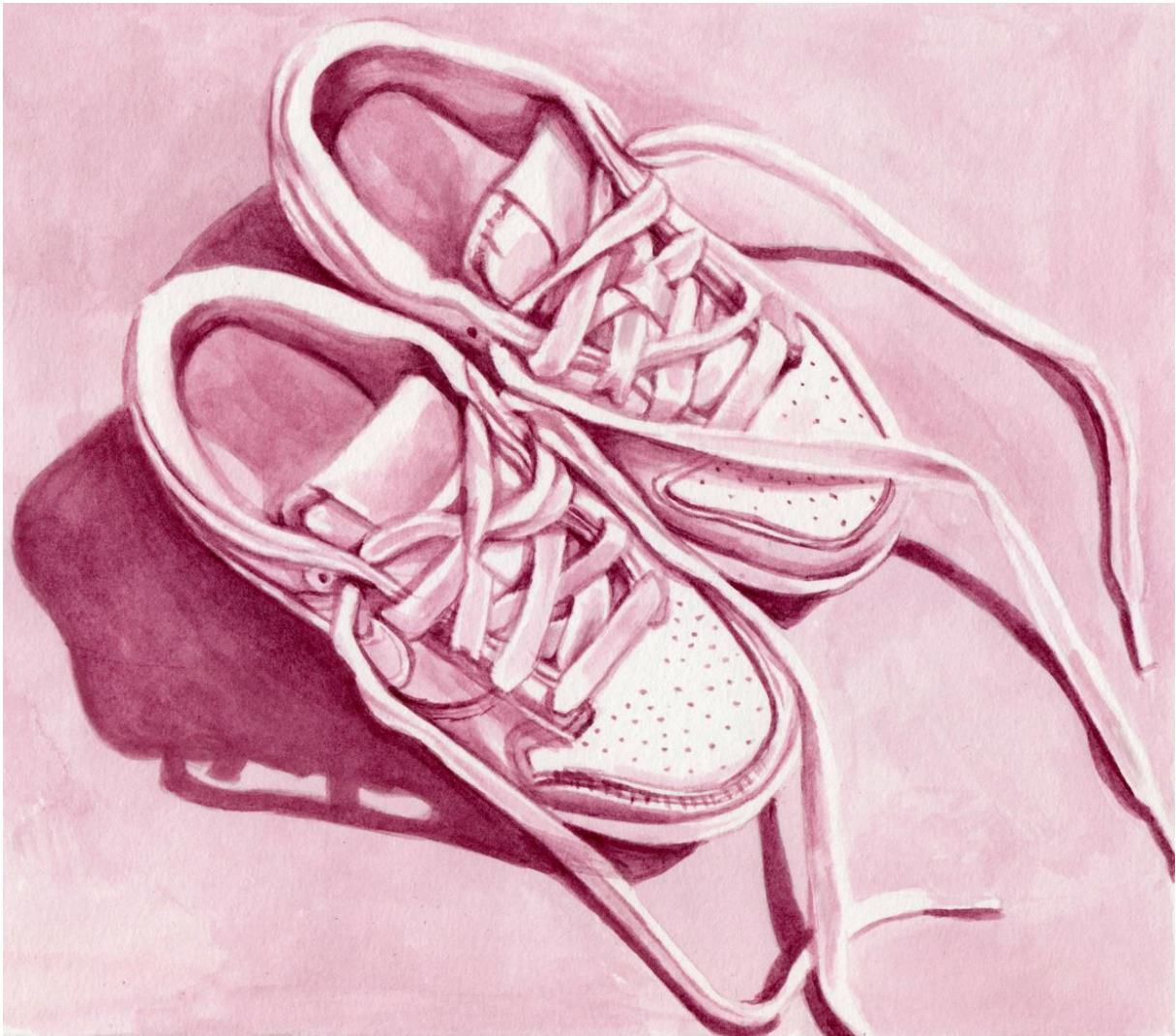

‘Het zijn ‘haviken’, zelfs de ziekste cliënten worden zonder pardon voor hun karretje gespannen’

Tekst: Elodie Rijnja

Mitch komt de afdeling op gelopen vanuit de binnentuin. Hij loopt zonder oogcontact te maken naar zijn kamer. Mijn collega Arnaud ziet het meteen: “Mitch heeft een rugzak om! Ik ga meteen even achter hem aan.” Als Mitch de deur van zijn kamer opendoet, kijkt een paar schuldbevuste ogen ons aan.

Mitch houdt ze voor me in de lucht. De schoenen zijn piepklein, overduidelijk voor een kind.

“Kan je me vertellen wat er is gebeurd?” Mitch richt zijn ogen op mij. “Ik heb deze schoenen van Emiel in de binnentuin gekocht.” Emiel zit op een andere afdeling. Hij heeft uitstekende mensenkennis en weinig last van zijn geweten. Hij weet feilloos de zwakkeren eruit te filteren: mannen die goed van vertrouwen zijn. Mijn hart breekt een beetje als Mitch verder

vertelt: “Ik ben zo blij met deze prachtige schoenen! Hij wilde er 50 euro voor hebben, maar ik heb nog 25 euro fooi gegeven.”

Simpel lokaas

Dit is niet de eerste keer dat ik zoiets heb zien gebeuren. In de kliniek zijn er enorme verschillen in zelfredzaamheid tussen cliënten. De doortraptere cliënten proberen hier hun voordeel mee te doen. Ik noem ze in mijn hoofd de haviken. Haviken zijn straatlim en hebben weinig last van hun geweten. Hoe ver ze daarin kunnen gaan, verbaast me telkens weer. Zelfs de ziekste cliënten, die zichzelf slecht verzorgen en verbaal zwak zijn, worden zonder pardon voor hun karretje gespannen. Zij zijn de ideale slachtoffers: de konijnen. Konijnen zijn een diversere groep dan de haviken, bestaande uit laagbegaafden, naïevelingen en jongere cliënten.

Haviken vangen hun prooi meestal met simpel lokaas: sigaretten en spullen. Bij een subcategorie van de konijnen komt daar nog wat anders bij kijken. Voor de jongere tbs'ers, de donshaarkonijnen, hebben de haviken een speciale aanbieding: genegenheid en status. De haviken stralen een natuurlijk soort zelfvertrouwen uit. Dit is heel aantrekkelijk voor de donshaarkonijnen, want vriendjes zijn met zo'n figuur betekent ook indirect dat jij ertoe doet. Vaak hebben ze van jongs af aan een ingewikkelde band met hun ouders. Zij hebben behoefte aan iemand die hen affectie geeft. De haviken springen maar al te graag in de bres om dat te bieden, zolang hun protegé maar regelmatig sigaretten of andere spullen aan hen afstaat.

Het is verleidelijk om de haviken als slecht te zien en de konijnen als goed of onschuldig. Ik betrap mezelf er ook op. Dan moet ik mezelf eraan herinneren dat de rollen na verloop van tijd kunnen veranderen – al is het onwaarschijnlijk dat een havik ooit een konijn zal worden. Maar één ding weet ik vrij zeker: alle konijnen en alle haviken hadden ooit donshaar.